

TWEE PERIODEN

Wij hebben aan het einde van het voorafgaande een aspect van de moeilijke, in dit deel te behandelen materie aangeraakt waarop wij in hoofdstuk 7 uitgebreid moeten terugkomen: dat zal de laatste trede zijn van de gang in de diepte die de feiten ons hebben opgelegd. Al die treden vormen één trap, zij het dat niet op elke trede in gelijke mate geleden is – één trap, want er is tussen al die treden een duidelijke samenhang. Zelfs onder de door internationale conventies beschermde Nederlandse krijgsgevangenen zijn slachtoffers van het nationaal-socialisme gevallen, zulks nog afgezien van het feit dat wij het lot dat deze groep als geheel trof, niet mogen losmaken van de in mei '40 door het nationaal-socialistische Duitsland bedreven agressie. Ook het lot van de gijzelaars was een uitvloeisel van nationaal-socialistisch beleid, en in de vervolging van de politieke tegenstanders van het Derde Rijk alsook van anderen die van hun vrijheid beroofd werden, treffen wij van de aanvang af de meedogenloosheid aan die Himmler in de herfst van '43 in Posen, niet voor het eerst, zijn *SS-Gruppen-* en *-Obergruppenführer* voorhield als de voor de SS geldende zedelijke norm. Het dwang- en vernietigingssysteem was toen, zou men kunnen zeggen, tot volle wasdom gekomen. Toen dat systeem in '40 de eerste groepen Nederlanders in zijn greep nam, had het nog niet de omvang, de intensiteit, de vermorzelende kracht verworven die het luttele jaren later kreeg. Maar in de kiem, in wezen, was al het onheil dat zich nog zou manifesteren, reeds aanwezig sinds de 30ste januari 1933 waarop Hitler tot *Reichskanzler* benoemd was – een benoeming waaruit voortvloeide dat het parlementair-democratische Duitsland spoedig verworden zou tot een van de misdadigste dictatuurstaten die de geschiedenis der mensheid gekend heeft.

Wij kunnen, van de slachtoffers uitgaand, in de historie van die dictatuurstaat twee perioden onderscheiden: de periode tot het uitbreken van de tweede wereldoorlog, tot september '39 dus, waarin die slachtoffers hoofdzakelijk Duitsers waren, en de periode nadien waarin zij niet alleen uit het Duitse volk kwamen maar, in veel groter getale, uit andere volkeren.

Beide perioden zullen wij in hoofdtrekken beschrijven. Geen Nederlandse geschiedenis biedt dit inleidend hoofdstuk dus, maar Duitse, zo men wil: Europese. Dat is een noodzakelijke uitbreiding van onze algemene opzet. De lotgevallen immers van de verschillende groepen slachtoffers van het Duitse dwang- en vernietigingssysteem kunnen (dat zal uit de volgende hoofdstukken van dit deel duidelijk blijken) slechts begrepen worden indien eerst dat systeem geschetst is in zijn oorsprong, zijn methodiek, zijn groei en zijn effect.